

Urnes clandestines

Terres de l'Ebre L. Bertomeu

Des de la clandestinitat, la discreció i la valentia, una extensa xarxa de persones anònimes van permetre la celebració del referèndum d'autodeterminació de Catalunya de l'1 d'octubre. El Govern va comptar amb la implicació de molts col·laboradors que van treballar perquè l'1-O tot estigués a punt, i les urnes, les paperetes i el cens arribessin a tots els col·legis electorals de Catalunya. Cada poble tenia un coordinador electoral assignat que rebia ordres directes de l'organització. Molt poques vegades es feia servir el mòbil per rebre o donar ordres i, en cas de fer-ho, es feia servir noms en clau o paraules clau. **"Jo em comunicava amb una persona de dalt referint-se al Govern: que feia servir un nom en clau"**, explica el coordinador electoral de Deltebre que encara a hores d'ara no sap qui era el seu interlocutor. A través d'aquesta persona rebia les ordres de tots els passos que s'havien de donar per rebre tot el material del referèndum, sempre utilitzant **"paraules en clau"** en cas que l'ordre arribés per telèfon, tot i que les més importants es donaven en persona. **"Quan ens reuníem, els mòbils sempre els havíem de mantenir apartats"** explica, per temor que els mòbils poguessen estar interceptats. Les reunions es feien de

La implicació de molts col·laboradors anònims va permetre que l'1-O les urnes i les paperetes arribessin als col·legis electorals

Imatge d'una dona votant a Tortosa l'1-O. / NÚRIA CARO

nit, dins de cotxes, en camins apartats, **"en la màxima clandestinitat com si fóssim narcotraficants"**, explica un col·laborador de Tivenys.

En la majoria de pobles hi havia un coordinador electoral i un representant de l'administració al qual se'l mantenia informat que tot anava per bon camí. El coordinador s'encarregava de distribuir el material a diferents col·laboradors, uns guardaven les urnes, els altres les paperetes i els sobres i altres el cens, però entre ells no es coneixien. Per exemple, una col·laboradora de Tortosa va tindre durant dies una caixa amb paperetes al magatzem de casa, al costat de les bicicletes i cada dia vigilava que seguïen al seu lloc. A aquesta col·laboradora la van interceptar en un acte a favor del Sí, se li van aproximar dos persones i li van demanar si els podria guardar una cosa. Dies després rebia una caixa amb paperetes i sobres de l'1 d'octubre.

El secretisme i la clandestinitat han estat claus perquè aquest sistema funcionés, reconeix el coordinador electoral de Deltebre. En aquesta població la precaució va ser **"màxima"** i només dos persones sabien on estaven guardades les urnes i les paperetes. **"Ho teníem tot concentrat en un únic lloc"**, explica, **"per evitar que ho trobessin es van prendre moltes precaucions. No es va dir a ningú. Només ho sabia jo i una altra persona, a qui vaig informar com a cobertura per si a mi em**

DESTACAT

El referèndum es va gestar a Elna

■ Tota la logística del referèndum de l'1-O es va gestar a Elna, un petit poble de la Catalunya nord, històricament conegut perquè va ser refugi de moltes dones que fugien de la Guerra Civil i on la infermera Elisabeth Eidenbenz va ajudar a néixer uns 600 nadons. A Elna van arribar les urnes encarregades pel Govern a l'empresa xinesa Smart Dragon Ballot Expert, abans de repartir-se per tot Catalunya.

passava alguna cosa". No en sabia res ni la família ni els amics, ho ha mantingut **"en estricte secret"** i **"encara ara no sap ningú"** on es guardaven les urnes per temor que poguessen arribar represàlies. Reconeix que l'última setmana **"va ser molt paranoica"**, prenia tot tipus de precaucions per si algú el seguia i tenia tots els moviments calculats per no aixecar sospites.

Les urnes es van guardar en maletes, en magatzems i fins i tot en camps agrícoles. A Masdenverge la persona que va custodiar l'urna la va recollir d'un lloc secret i apartat del poble **"amagada dins d'un taronger"**.

L'1-O, com per art de màgia, les urnes van aparèixer a tots els col·legis electorals. Les consignes deien que s'havien de prendre precaucions fins a l'últim minut; és per això que **"el secretisme es va mantindre fins al final i l'entrega de les urnes es va fer de forma clandestina"**, explica el coordinador de Deltebre. Així, en molts col·legis electorals tot el material del referèndum va arribar per la porta del darrere, lluny de la mirada de les persones concetrades per protegir els col·legis electorals i dels Mossos d'Esquadra que ja havien fet acte de presència. Gràcies a tot aquest exèrcit de gent anònima, a les 9 h de l'1-O tot estava a punt per fer el referèndum. ■

CRÒNICA

Relat de les primeres hores de l'1-O: protegir per votar

Santa Bàrbara Francesc Millan

És fosca matinada d'un diumenge d'octubre. L'1 d'octubre. L'1-O. Els carrers de Santa Bàrbara són buits i freds, però respiren vida quan s'acosten a l'escola municipal, una figura clau en la celebració del referèndum d'autodeterminació a Catalunya. A l'exterior, desenes de persones, encara mig adormides, s'agrupen davant les portes del centre. A l'interior, unes desenes més s'acaben de despertar després d'haver-hi passat la nit: han dormit a la sala gran del col·legi, entre els passadissos, amb estoretes i sacs de dormir. Alguns, però, admeten que no han aconseguit aclucar l'ull

Com a molts pobles, l'escola de Santa Bàrbara, centre de votació, va ser ocupada per veïns de la localitat durant tot el cap de setmana

en cap moment. Potser per la responsabilitat que tenien: ocupar l'escola, centre de votació del referèndum a la població, per evitar que els Mossos d'Esquadra la precintessin durant el cap de setmana. Amb la mateixa intenció, s'hi agrupen a la porta principal els veïns. Els Mossos, segons van informar dissabte al vespre, hi arribaran sobre les sis de la matinada. Si hi ha gent impedint-los l'entrada no podran accedir-hi i, per tant, el centre de votació haurà sobreviscut.

Els habitants d'aquest poble del Montsià, que s'han llevat ben d'ho-

ra per poder-hi ser, viuen els instantanis previs a l'arribada del cos policial català amb cert nerviosisme. No obstant, tothom sap que el que realment preocuparia seria la presència de la Guàrdia Civil o la Policia Nacional durant la jornada del diumenge. Molts prefereixen ni imaginar-s'ho. Membres de l'organització insisteixen diversos cops: **"som gent de pau, quan arribin fent referència als Mossos: mostrem una actitud pacífica, simplement, protegim el centre"**. Minuts després de les sis de la matinada, un cotxe de la policia catalana arriba prou

puntual. L'expectació és màxima, però tothom -gent gran, nens, joves, dones i homes- roman en silenci. Els dos agents baixen del vehicle i es dirigeixen a les portes del centre. Davant la presència de la multitud, ara gairebé setanta persones, decideixen parlar amb membres de l'organització. No hi poden entrar i, per tant, anuncien que aixecaran una acta per fer-ne constància i hauran de vigilar-hi l'activitat durant tot el dia. El poble sembla, doncs, que de moment ha guanyat. Un dels membres de l'organització adverteix que serà necessari la presència d'un

bon nombre de persones davant i al voltant de l'edifici. Per protegir-lo. Els presents ho celebren i tothom aplaudeix, conscients que la jornada històrica que estan disposats a viure només ha fet que començar. A les nou del matí s'obriran les urnes. Sí, les urnes tan anhelades durant les últimes setmanes, també són a l'interior de l'escola. Tot està a punt.

Aquesta escena de l'inici de la jornada electoral de l'1-O a Santa Bàrbara no deixa de ser un relat més de tots els viscuts a la majoria de localitats catalanes. On, com aquí, desenes, centenars o milers de persones van sortir al carrer per protegir els centres de votació i, amb ells, el seu desig de votar. ■